

BIJOTŲ dvaras ir pirmojo senienų muziejaus Lietuvoje įkūrėjas rašytojas Dionizas POŠKA (1764–1830)

Barzdžių dvaras rašytiniuose šaltiniuose yra minimas nuo XVI amžiaus. Jis priklausė Poškų-Paškevičių giminei. 1558 m. Barzdžių-Mikniškių dvarėlį pasidalijo Beata Paškevičienė ir jos sesuo. Tada B.Paškevičienė atitekusią dvarelio dalį pradėta vadinti jos vardu – Bijotais, o jos sesers dalis, kaip ir anksčiau, – Barzdžiais. 1790–1791 m. šio dvarelio žemę atskiromis dalimis nusipirko iškilus XVIII a. žemaičių bajoriškojo kultūrinio sąjūdžio veikėjas, pirmojo senienų muziejaus Lietuvoje įkūrėjas, istorikas, teisininkas, leksikografas, poetas, žymiosios poemos „Mužikas Žemaičių ir Lietuvos“ autorius, Dionizas Poška (1764–1830). Poškų-Paškevičių giminei Bijotai priklausė iki 1847 metų.

D. Poška gimė 1764 m. Mažeikių rajono Lėlaičių kaime buvusiam nedideliame Lėlaičių dvarelyje.

Baigęs Kražių kolegiją jis nutarė užsiimti teisininko praktika. Iš pradžių dirbti mokėsi Raseinių palestroje. 1786 m. jam buvo suteiktas advokato vardas. Žemaitijos žemės teisme Raseiniuose pradėjo dirbti būdamas apie 18 metų amžiaus. 1786–1821 m. (su pertraukomis) dirbo advokatu, teismo regentu, ežių teismo sekretoriumi, žemės teismo raštininku.

1790 m. D. Poška, nusipirkęs dalį Barzdžių dvaro, įsikūrė įsikūrė šiame dvare ir gyveno kaip tikras dvarininkas, turėjo net baudžiauninkų. Laisvalaikiu, norėdamas papildyti savo turėtą archeologinį rinkinį, užsiėmė archeologiniais tyrinėjimais – kasinėjo senkapius, piliakalnius, tarp jų ir Baltmiškio senkapį (Kelmės raj.), rinko ne tik archeologinius radinius, bet ir kitas senienas.

Literatūrologas Juozapas Girdzijauskas (1935–2014) straipsnyje „Žemaičių kultūriniai sambūriai XVI–XIX a.“ rašo: „Kas buvo vyskupas J. A. Giedraitis Alsėdžiuose ir Varniuose, tas pats tuo metu buvo Dionizas Poška Bardžiuose-Bijotuose. Jis telkė apie save visus – tiek lietuvius, tiek kitataučius, kurie domėjosi Lietuva ir lietuviais. Jis bendravo su Vilniaus universiteto profesoriais Joachimū Lele-

Dionizo Poškos Baublių muziejaus pastatas

veliu, Ivanu Labojka, istoriku Tadeuszu Czackiu, su lietuviais – vyskupu Juozapu Arnulfu Giedraičiu, Antanu Klementu, Leonu Uvainiu, Silvestru Valiūnu, Simonu Stanevičiumi, Kajetonu Nezabitauskiu, Jokūbu Šimkevičiumi ir kt.“

Bijotuose D. Poška 1812 m. greta gyvenamojo namo pastatė pirmąjį čia atvilktą, savo jau atgyvenusio, nupjauto storo ažuolo kamieną – Vakarų baublį. Jo vidų išskobė, iškirto du langelius, duris, stogą apdengė šiaudais ir įrengė čia sau poilsio ir darbo vietą. Vėliau jis netoli Vakarų baublį pastatė dar vieną nupjauto seno storo ažuolo kamieną – Rytų baublį. Mažame baublį kambarėlyje D. Poška rašydavo eilėraščius, kaupdavo medžiagą savo rengiamam žodynui, taisė rankraščius, buvo įsirengęs nedidelį senienų muziejėlį – jame ekspozavo archeologinius radinius ir kitas senienas.

Barzdžius, Bijotus, rašytojo pastatytus baublius jo draugai ir bičiuliai, kiti senienomis ir šia vietoje besidomintys žmonės pradėjo lankyti D. Poškai dar gyvam esant. Jis bendravo, susirašinėjo su jau minėtais ano meto šviesuoliais K. P. Bogušu, T. Czackiu, Žemaičių vyskupu J. A. Giedraičiu, J. K. Pliateriu, J. Leleweliu, S. Daukantu, S. T. Valiūnu, K. R. Nezabitauskiu-Zabičiu, L. Uvainiu ir kt. Mėgo eiliuoti, gebėjo mintis perteikti eilėmis, tad kai kuriems jų laiškus siųsdavo, parašytus eilėmis.

Nedidelis, bet vertingas D. Poškos rašytinis palikimas. Jis kūrė lietuvių ir lenkų kalbomis. Dalį savo kūrinių paliko rankraščiuose. Poetui esant gyvam buvo išspausdintas tik jo eiliuotas laiškas „Pas Ksaverą Bogušą, lietuvį, ir Jokimą Lelewelį, možurą“ (1810) bei du straipsniai istorijos tema.

D. Poška sudarė savo ir kitų autorių kūrybos rinkinį „Bitelė Baublyje“ („Pszczotka w Baublu“).

Senieji Donizo Poškos baubliai

Žymiausias jo kūrinys – epinė poema „Mužikas Žemaičių ir Lietuvos“ (parašytas apie 1815–1825 m., išspausdintas 1886 m.).

Jis sukūrė ir idilę „Mano darželis“, odę „Balsas prie Dievo dėl užlaikymo dienų Aleksandro imperatoriaus“, elegiją „Rauda po gailingo smerčio Aleksandro pirmo, imperatoriaus visos Rosijos“, parašė panegirikas M. Zaleskiui ir J. Uvainiui). Vertingi jo lenkų kalba parašyti istoriografiniai straipsniai „Apie senovės pagoniškas religines apeigas Lietuvos ir Žemaičių kunigaikštijose“ (parašyta apie 1823 m.) ir „Kaimiečio artojo mąstymai apie lietuvių ir žemaičių tautos istoriją ir jos kalbą“ (išspausdinta 1829 m.).

Nuo 1825 m. D. Poška rengė Lenkų-lotynų-lietuvių kalbų žodyną („*Słownik języka Litewskiego, Polskiego i Łacinskiego*“, nuo raidės K – Lenkų-lietuvių-lotynų kalbų žodyną / „*Słownik języka Polskiego, Litewskiego i Łacinskiego*“). Šis darbas nuo žodžio „sianie“ liko neužbaigtas.

D. Poška buvo ir vertėjas. Iš lenkų į lietuvių kalbą jis išvertė Vilniuje gyvenusio lenkų poeto F.Sokolo-Šahino odę „Ant bažnyčios katedralnos Vilniuje“, elegiją „Dūmojimas ant senos pilies Vilniuje“. Yra į lietuvių kabą išvertęs ir Ovidijaus kūrinį, Vergilijaus Eneidą (šis vertimas neišliko).

D. Poška savo dvare gyveno iki mirties – 1830m. gegužės 12 dienos. Jis palaidotas Kaltinėnų parapijos kapinėse šalia anksčiau mirusios savo žmonos Uršulės Sasnauskytės Poškienės amžinojo poilsio vietos. Ant D. Poškos kapo pastatytas rusvo granito postamentas su keturbriauniu į viršų siaurėjančiu obelisku, kurio viršūnę užbaigia metalinis kryžius.

Savo surinktus senovės laikų pinigus ir medalius, dalį senoviškų ginklų jis prieš mirtį paliko Kražių mokyklai, o Baublius – Simonui Stanevičiui. Kai šis 1848m. mirė, jais pradėjo rūpintis grafas Kazimieras Konstantinas Broel Pliateris.

Baubliai gerokai nukentėjo per Pirmąjį pasaulinį karą. 1924 m. išlikusios muziejėlio vertybės buvo perduotos Tauragės mokytojų seminarijai. Saugant baublius nuo sunykimo, 1930 m. jiems buvo pastatytos laikinos pašiūrės. Nuo 1971 m. baubliai yra po stikliniais gaubtais. 1947 m. Baublio muziejus Bijotuose atkurtas. Dabar šis muziejus vadinamas Dionizo Poškos Baublių muziejumi ir yra Šilalės Vlodo Statkevičiaus muziejaus ekspozicinis padalinys (adresas: Muziejaus g. 10A, Bijotai, Šilalės raj.). 2008 m. Bijotų dvaro sodybai suteiktas kultūros paminklo statusas.

Parengė Donatas Tytuva
Nuotraukos Danutės Mukienės